

Biuletyn Polonistyczny

30.05.2022

Data wydarzenia: 24.10.2022 g.09:30 - 26.10.2022

Narracje o tworzeniu - opowieści artystów. W stronę historii historii tworzenia

Typ wydarzenia: Konferencja

Miejscowość: Kraków

Organizatorzy: Wydział Polonistyki UJ

Pracownia Badań nad Procesem Twórczym, Katedra Historii Literatury Polskiej XX Wieku oraz Katedra Antropologii Literatury i Badań Kulturowych na Wydziale Polonistyki UJ zapraszają do udziału w konferencji *Narracje o tworzeniu - opowieści artystów. W stronę historii historii tworzenia*.

Pisarze - a zwłaszcza poeci - najczęściej wolą dawać do zrozumienia, że tworzą w przystępie pięknego szafu, pod wpływem ekstatycznej intuicji, toteż zgrozą przejętaby ich perspektywa wpuszczenia publiczności za scenę, gdzie można by zobaczyć myśl wytężoną i chwiejną w stanie surowym, prawdziwe cele osiągnane dopiero w ostatniej chwili, niezliczone błyskawice pomysłów, które nie rozwinęły się w pełni, produkty wyobraźni nierozwinięte całkowicie, ale odrzucone z rozpaczą, jako niemożliwe do przyjęcia, ostrożne selekcje i eliminacje, żmudne kreślenie i dopisywanie .

Sformułowana w roku 1846 uwaga Edgara Allana Poe identyfikuje jedną z typowych strategii pisarskich - mianowicie strategię ukrywania (przed wzrokiem czytelników) procesu twórczego, strategię chronienia (przed zaciekawieniem krytyków) intymności pisarskiej pracowni. Kultura XIX i XX wieku zna też postawę dokładnie przeciwną - postawę odsłaniania tego wszystkiego, co w teatralnej metaforze Poego wyobrażone zostaje pod figurą zascenia i jego maszynerii. Postawa ta realizuje się rozmaicie, w tym - poprzez **budowanie autorskich relacji o twórczych działaniach**.

Narracje autopoietyczne (opowieści o własnym tworzeniu) pojawiają się w prywatnej korespondencji, w dziennikach i pamiętnikach, w artykułach i esejach a także w utworach, realizujących „tradycyjne” gatunki literackie, jak powieść czy opowiadanie. Zjawisko tak rozumianego „pisarstwa autopoietycznego” zyskuje wysoką intensywność w dwudziestowiecznym modernizmie, jest też, bez wątpienia, częścią najnowszej, współczesnej nam kultury literackiej. Za sprawą literatury nowoczesnej i ponowoczesnej „narracja autopoietyczna” zyskała wielorakie

funkcje, stając się praktyką twórczą, strategią komunikacyjną i promocyjną, może nawet – gatunkiem literackim. We wszystkich tych wymiarach autorskie „pisanie o tworzeniu” posiada swoją historię: sposoby i modele narracji autopoietycznej są historycznie zmienne, podlegają przemianom wraz z całą kulturą literacką, której część stanowią. Ta historia narracji autopoietycznej może być rozmaicie opowiadana.

Wśród proponowanych dotąd konceptualizacji tej problematyki pojawił się również projekt uprawiania „historii historii tworzenia”, a więc badania dziejów autorskich opowieści o akcie twórczym (por. Magdalena Popiel pt. *Świat artysty. Modernistyczne estetyki tworzenia* 2018). Właśnie ten projekt chcemy poddać pod dyskusję i pod krytyczną próbę realizacji w konferencyjnej debacie. Zapraszamy zatem do refleksji nad (historycznie ułożonym i warunkowym) fenomenem „opowieści autopoietycznej”. Co istotne, zakres obserwacji chcemy poszerzyć tak, by obejmował nie tylko literaturę, lecz **również działania twórcze w polu innych sztuk.**

Najogólniejsze pytanie konferencji brzmi: **jak zmieniały się (i jak nadal się zmieniają) uwarunkowania i style opowieści, za pomocą których artystki i artyści przedstawiają procesy twórcze.**

Przykładowe obszary problemowe, możliwe do omawiania w konferencyjnych wystąpieniach:

1. Analizy i interpretacje wybranych opowieści o tworzeniu zawartych w dokumentach osobistych, esejach, utworach literackich (omówienia zjawisk słabo rozpoznanych / re-interpretacje zjawisk dotąd opisywanych).
2. Próby ujęć syntetycznych (wskazywanie i opisywanie wątków „historii historii tworzenia”) oraz komparatystycznych (studia porównawcze nad fenomenem narracji autopoietycznej).
3. Poetyki i retoryki narracji autopoietycznych.
4. Narracje autopoietyczne – między faktografią a mityzacją.
5. Artyści jako komentatorzy procesu twórczego innych artystów. Artyści jako teoretycy tworzenia
6. Czy i w jaki sposób „historia historii tworzenia” tworzy warianty kulturowej historii literatury?
7. „Historie tworzenia” pisane przez artystów sztuk plastycznych, wizualnych, artystów teatru i filmu, muzyków etc.
8. Przednowoczesne opowieści o tworzenie, narracje autopoietyczne twórców literatury dawnej.

W zależności od sytuacji epidemiologicznej, konferencja odbędzie się w trybie stacjonarnym, zdalnym lub mieszanym.

Udział w trybie stacjonarnym będzie wiązał się z opłatą konferencyjną.

Propozycje wystąpień (temat wraz z abstraktem) prosimy nadsyłać na adres mailowy: mateusz.antoniuk@uj.edu.pl do 30.06.2022 roku.

Konferencja jest częścią projektu „Polska kultura tekstotwórczości”, realizowanego przez Pracownię Badań nad Procesem Twórczym w ramach Humanistycznego Konsorcjum Naukowego, stworzonego przez Wydział Polonistyki UJ oraz Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM.

Serdecznie zapraszamy!

Komitet organizacyjny:

prof. dr hab. Magdalena Popiel

dr hab. Mateusz Antoniuk

dr Dominika Niedźwiedź

mgr Kamil Kaczmarek

mgr Maciej Wcisło

PROGRAM WYDARZENIA

Dzień I 24.10.2022

W KRĘGU AUTOPOIESIS – OTWARCIA (ul. Gołębia 24, Collegium Novum, sala 52)

- 9.30 – Inauguracja konferencji
- 9.40 – 10.00 Michał Paweł Markowski (University of Illinois Chicago, UJ), *Autopoiesis, czyli nowoczesna histeria*
- 10.00 – 10.20 Magdalena Rembowska-Płuciennik (IBL PAN), *Opowiem ci o tobie. Motywacje użycia narracji drugoosobowej w literaturze fikcjonalnej i niefikcjonalnej*
- 10.20 – 10.40 Marek Zaleski (IBL PAN), *Plagiat: fortunne przestępstwo?*
- 10.40 – 11.00 Magdalena Popiel (UJ), *Narracje o tworzeniu, czyli „ciemność i magia”*
- 11.00 – 11.30 - dyskusja
- 11.30 – 12.00 przerwa kawowa

OPOWIEŚCI O TWORZENIU – ROMANTYZM (ul. Gołębia 24, Collegium Novum, sala 52)

- 12.00 – 12.20 Maria Prussak (IBL PAN), *Poeta pod presją*

Biuletyn Polonistyczny

- 12.20 – 12.40 Michał Kuziak (UW), *Juliusz Słowacki – pierwszy polski pisarz nowoczesny?*
- 12.40 – 13.00 Włodzimierz Szturc (UJ), *„Ta okropna biel, która sny wróży”. O twarzy i o kartce papieru*
- 13.00 – 13.20 Jerzy Borowczyk (UAM), *„I znów zaczyna [...] / I co napisał, przekryślił!”. Ryszarda Wincentego Berwińskiego utwory bez końca*
- 13.20 – 14.00 dyskusja

Sekcja I PRACOWNIE MALARZY (ul. Gołębia 24, Collegium Novum, sala 52)

- 16.00 – 16.20 Piotr Oczko (UJ), *Wyrazić siebie. Kobiety autoportrety z XVI i XVII wieku*
- 16.20 – 16.40 Paweł Rodak (UW), *Obraz i zapis. Procesy twórcze w dziennikach malarzy*
- 16.40 – 17.00 Michał Haake (UAM), *Jacek Malczewski jako teoretyk sztuki*
- 17.00 – 17.20 Paweł Bem (IBL PAN), *„Sięgając pierwszej przyczyny”? Kilka uwag o wypaczeniu w prezentacji procesu twórczego.*
- 17.20 – 18.00 dyskusja

Sekcja II DRAMAT PISANIA (ul. Gołębia 16, Wydział Polonistyki UJ, sala 42)

- 16.00 – 16.20 Olena Haleta (Lwowski Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki), *Dramat pisania: listy i rękopisy Lesi Ukrainki jako dowód procesu twórczego*
- 16.20 – 16.40 Joanna Szewczyk (UJ), *Pisanie stratą, pisanie straty. O autopoietyczności narracji żałobnych ostatnich lat*
- 16.40 – 17.00 Klaudia Muca (UJ), *Emancypacyjna historia tworzenia. Związki działań twórczych i działań na rzecz emancypacji*
- 17.00 – 17.20 Anna Piniewska (UW), *„Rzeczywistość się zmienia” – autotematyczne opowieści twórców i twórczyń Teatru 21*
- 17.20 – 18.00 dyskusja

Dzień II 25.10.2022

PODMIOT I ŚRODOWISKO (ul. Gołębia 24, Collegium Novum, sala 52)

- 9.30 – 9.50 Mateusz Antoniuk (UJ), *(Somo/Topo) Narracje autopoietyczne: podmiot tworzący (jako ciało w sieci przedmiotów)*
- 9.50 – 10.10 Marta Baron-Milian (UŚ), *Kolektywy Anatola Sterna*
- 10.10 – 10.30 Olga Płaszczewska (UJ), *„Chez soi” albo pracownia jako klucz do twórczości w publicystyce literackiej Dwudziestolecia (przypadek Alfreda Jesionowskiego)*
- 10.30 – 10.50 Przemysław Kaniecki (UW), *Maciej Sieńczyk wśród przyjaciół i wśród przedmiotów*
- 10.50 – 11.20 dyskusja
- 11.20 – 12.00 przerwa kawowa

Biuletyn Polonistyczny

KLASYCY, KLASYCZKI (ul. Gołębia 24, Collegium Novum, sala 52)

- 12.00 – 12.20 Adam Dziadek (UŚ), *Opowieści autopoietyczne – przypadek Czesława Miłosza*
- 12.20 – 12.40 Anna Czabanowska-Wróbel (UJ), *„Między komputerem, ołówkiem i maszyną do pisania...” Adam Zagajewski o własnej twórczości*
- 12.40 – 13.00 Marek Bernacki (ATH), *Poetyki i retoryki narracji autopoietycznych Wisławy Szymborskiej - na przykładzie wybranych wierszy noblistki*
- 13.00 – 13.20 Iwona Gralewicz-Wolny (UŚ), *„Wewnątrz siebie samej”. Praktyka twórcza Olgi Tokarczuk w świetle opowiadania „Szkocki miesiąc” z tomu „Gra na wielu bębenkach”*
- 13.20 – 14.00 dyskusja

Sekcja I U PROGU MODERNIZMU (ul. Gołębia 24, Collegium Novum, sala 52)

- 16.00 – 16.20 Piotr Śniedziewski (UAM), *Gustave Flaubert i Louise Colet – historia nie tylko miłosna*
- 16.20 – 16.40 Lidia Kamińska (UJ), *„Pałą się moje ręce, wre mój mózg i głowa”. Artysta i afekty, czyli proces twórczy w poezji Kazimierza Przerwy-Tetmajera.*
- 16.40 – 17.00 Krystyna Zabawa (AI), *„Poetyckie laboratorium” Maryli Wolskiej i Beaty Obertyńskiej na podstawie ich własnych opowieści o tworzeniu*
- 17.00 – 17.20 Kamil Kaczmarek (UJ), *Estetyka subtelności Karola Irzykowskiego*
- 17.20 – 18.00 dyskusja

Sekcja II NA SCENIE I ZA SCENĄ (ul. Gołębia 16, Wydział Polonistyki UJ, sala 42)

- 16.00 – 16.20 Anastasia Nabokina (UJ), *„Mitu nie zdradzajcie”. Modernistyczna koncepcja tańca w eksperymentach studia „Heptachor” we wspomnieniach jego założycielki Stefanidy Rudniewej*
- 16.20 – 16.40 Sabina Brzozowska (UO), *„Teatralne autocharakterystyki” Tadeusza Rittnera (w trzech odsłonach)*
- 16.40 – 17.00 Agnieszka Budzyńska-Daca (UW), Aleksandra Łukowska (UW), *Proces twórczy w improwizacji teatralnej z perspektywy retorycznej*
- 17.00 – 17.20 Magdalena Kuczaba-Flisak (UJ), *O micie twórcy – pisarza, tłumacza i ilustratora (na tle kulturowej historii literatury dziecięcej)?*
- 17.20 – 18.00 dyskusja

Dzień III 26.10.2022

DWUDZIESTOWIECZNE ROZWAŻANIA O PROCESIE TWÓRCZYM (ul. Gołębia 16, Wydział Polonistyki UJ, sala 42)

- 9.30 – 9.50 Maciej Nowak (KUL), *Zbieranie – rekonstrukcja – zrozumienie. Biografowie o własnym procesie twórczym*

Biuletyn Polonistyczny

- 9.50 – 10.10 Dominika Niedźwiedź (UJ), *Od niechcenia-pisarzem. Narracje autopoietyczne Boya-Żeleńskiego*
- 10.10 – 10.30 Joanna Gębicz (UJ), *Poznać, zrozumieć wyrazić. Wypowiedzi metaliterackie Jarosława Iwaszkiewicza*
- 10.30 – 10.50 Magdalena Amroziewicz (UJ), *Władysław Sebyła o swoim pisaniu*
- 10.50-11.10 Katarzyna Szewczyk-Haake (UAM), *„Ubogi Pegaz”. Powojenne i podwilżowe rozważania nad procesem twórczym w poemacie Artura Marii Swinarskiego „Chagall”*
- 11.10 – 11.40 dyskusja
- 11.40 – 12.00 przerwa kawowa

W KRĘGU AUTOPOIESIS – DOMKNIĘCIA (ul. Gołębia 16, Wydział Polonistyki UJ, sala 42)

- 12.00 – 12.20 Aleksander Sroczyński (UW), *Autopoietyczne opowieści Marka Marulicia*
- 12.20 – 12.40 Grzegorz Zając (UJ), *Kraszewski-powieściopisarz „na ścieżce”... – tylko chciał nią pójść czy rzeczywiście poszedł*
- 12.40 – 13.00 Jan Zięba (UJ), *Lem wśród poetów (Leśmian, Różewicz Baczyński, Lipska)*
- 13.00 – 13.20 Maja Jarnuszkiewicz (UJ), *„A może wejść z moją książką w układy” – „Literatura” Wiktora Woroszylskiego jako opowieść o tworzeniu, a zarazem historia twórczości*
- 13.20 – 14.00 dyskusja, podsumowanie i zakończenie konferencji

Wydarzenie odbywa się w ramach Humanistycznego Konsorcjum Naukowego Wydziału Polonistyki UJ oraz Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM.

Adres: ul. Gołębia 24, Collegium Novum, sala 52, Kraków

Data zgłaszania prelegentów: 30.06.2022

Do pobrania:

- Narracje_Program_konferencji.pdf

Linki:

- https://polonistyka.uj.edu.pl/nauka/konferencje/-/journal_content/56_INSTANCE_O822n48l6TNa/41623/151803790

Słowa kluczowe: narracje, proces twórczy, historia tworzenia, opowieść